

מה קורה כשאתה עוזב את כל מה שבטוח

בגיל שבעים וחמש, כשכל אחד היה אומר לו שהספינה הפליגה, אדם אחד קם ועזב הכול בלי לדעת לאן. מי שמעז לזוז ממקום שכבר מזמן לא שלו מגלה כמה אנרגיה בזבז על להחזיק אותו.

בראשית י"ב, א' – י"ז, כ"ז · פרשה 3 מתוך 54

מה קורה בפרשה

אחרי עשרה דורות של ירידה, הפרשה נפתחת בהוראה קצרה ומוזרה: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". שימו לב לסדר – היעד לא נמסר. קודם עוזבים, ורק אחר כך מתברר לאן. אברם בן שבעים וחמש, נשוי, מבוסס, לוקח את שרי ואת לוט ויוצא.

מיד בכניסה לארץ פורץ רעב והוא נאלץ לרדת למצרים. אחר כך פורץ ריב בין הרועים שלו לרועי לוט, והוא עושה דבר יוצא דופן: הוא מוותר על זכות הבחירה הראשונה בקרקע ואומר ללוט "אם השמאל ואימינה, ואם הימין ואשמאילה". לוט בוחר את הימין הפורייה שליד סדום. אברם נשאר עם מה שנשאר.

כשלוש נשבה במלחמת המלכים, אותו אברם יוצא לקרב עם שלוש מאות ושמונה עשרה איש ומחלץ אותו – ואז מסרב לקחת שכר. הפרשה ממשיכה בברית בין הבתרים, בסיפור הגר וישמעאל, ונחתמת בשינוי השם: אברם נעשה אברהם, ומקבל את ברית המילה.

לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך – אל הארץ אשר אראך.

בראשית י"ב, א' · "לך לך" – ויש שקראו: לך אל עצמך

שלוש נקודות

- ריב על שטח נגמר בוויכוח, לא בחלוקה.** אברם לא ניהל משא ומתן ולא הביא בורר. הוא נתן לצד השני לבחור ראשון. מי שמוכן לשלם מחיר כדי לסיים סכסוך, קונה לעצמו שקט שאי אפשר להשיג בשום דרך אחרת.
- לא כל ניצחון צריך לגבות תשלום.** אחרי שהציל את השבויים סירב אברם לקחת "מחוט ועד שרוך נעל". הוא הבין שברגע שתיקח, כל מה שעשית ייקרא אחרת – גם על ידך.
- הכנסת אורחים כתשתית.** אוהל פתוח לארבעה כיוונים היה, בעולם בלי מלונות, מערכת ביטחון סוציאלית שלמה. חברה שבה זר יכול לדפוק בדלת היא חברה שבה גם אתה תוכל.

אברהם · היציאה

עיון

הפחד האמיתי הוא לא מהמקום החדש. הוא מזה שבלי הכתובת הישנה, לא ברור מי אתה.

שימו לב איך בנוי הפסוק. הוא לא אומר "צא מהעיר". הוא מפרק את זה לשלוש שכבות, מהרחוק אל הקרוב: מארצך – המדינה, וממולדתך – העיר, ומבית אביך – האנשים שידועים מי אתה. וכל אחת מהן קשה יותר מקודמתה.

לעזוב מדינה זה טכני. לעזוב את בית אביך פירושו לוותר על כל האנשים שיש להם עליך דעה מוכנה מראש – הטובה והרעה. אברם היה בן של מוכר פסלים בעיר גדולה. ברגע שיצא, לא היה לו מקצוע, לא ייחוס ולא תואר. הוא הפך לאיש בלי הקשר.

וזה בדיוק מה שאלוהים מבטיח לו רגע אחר כך: "ואעשך לגוי גדול ואגדלה שמך". כלומר: את השם תבנה שם, לא כאן. אתה לא לוקח את הזהות איתך – אתה הולך לייצר אחת חדשה. וזו הסיבה שהוא לא קיבל יעד מראש. אם היה יודע לאן, הוא היה יכול לחשב את הכדאיות. הוא היה צריך לצאת בלי הטבלה.

מושגים בפרשה

ברית בין הבתרים

טקס עתיק לכריתת ברית: שני הצדדים חוצים בעלי חיים ועוברים בין החלקים, כאומרים "כך יעשה למי שיפר".

מלכיצדק מלך שלם

דמות שמופיעה בשלושה פסוקים ונעלמת: מלך של עיר בשם "שלם" (ירושלים), שיוצא לקראת אברהם עם לחם ויין ומברך אותו.

אברם – אברהם

אות אחת נוספת לשם, ומאז הכתוב לא חוזר לשם הישן אף פעם. "אב המון גוים" – מאב של משפחה לאב של רעיון.

בראשית רבה ל"ט - "הבירה הדולקת"

בגמרא

אברהם לא התחיל מתשובה. הוא התחיל משאלה שלא נתנה לו לישון.

המדרש שואל את השאלה המתבקשת: למה דווקא אברהם? ומספר משל. אדם היה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת – ארמון מפואר, מואר באורות, או לפי קריאה אחרת: בוער באש. אמר: ייתכן שהארמון הזה בלי מנהיג? הציץ עליו בעל הבירה ואמר לו: אני הוא בעל הבירה.

התפנית כאן היא לא בתשובה, אלא בכך שהוא עצר. כולם עברו ליד אותו ארמון. אברהם היה היחיד שנעמד ושאל "מי אחראי כאן?". הוא לא ידע את התשובה כשיצא לדרך. הוא רק סירב להסכים שאין תשובה.

ומה יוצא לנו מזה: הרבה מאיתנו נמנעים מהתחלות כי אנחנו מחכים לוודאות. אנחנו רוצים לדעת שזה יעבוד לפני שנוזז. המדרש הזה אומר שההתחלה של הכול הייתה חוסר נוחות, לא ביטחון. מי שמרשה לעצמו לפעול מתוך שאלה פתוחה מפסיק לחכות, ומגלה שרוב התשובות בחיים מגיעות רק אחרי הצעד הראשון – אף פעם לא לפניו.

רבי אייזיק בן רבי יקלי - קרקוב

סיפור

הוא נסע עד פראג כדי לגלות שהאוצר קבור מתחת לתנור שלו.

רבי אייזיק היה עני מרוד. לילה אחד חלם שמתחת לגשר בפראג, ליד ארמון המלך, טמון אוצר. הוא ביטל את החלום. הוא חזר בלילה שאחריו, ובזה שאחריו. בסוף לקח את מקלו והלך ברגל את כל הדרך לפראג.

הגשר היה שמור בידי חיילים ולא היה מה לעשות. הוא הסתובב שם ימים, עד שקצין השומרים ניגש ושאל למה הוא מסתובב. סיפר לו על החלום. הקצין פרץ בצחוק: "חלומות? גם לי היה חלום. אמרו לי שבקרקוב, בביתו של יהודי בשם אייזיק בן יקלי, טמון אוצר מתחת לתנור. שאלך לחפש שם? יהודים בשם אייזיק יש שם חצי עיר."

שימו לב מה הסיפור לא אומר. הוא לא אומר שהנסיעה הייתה מיותרת. האוצר אכן היה בבית – אבל אי אפשר היה למצוא אותו בלי לצאת. יש דברים שאדם יודע על עצמו רק אחרי שהתרחק מספיק כדי לראות אותם. "לך לך", בקריאה הזאת, אינו הליכה למקום אחר. הוא הדרך היחידה להגיע אל עצמך.

מבט קדימה

אברהם מקבל בפרשה הזאת הבטחה שנשמעת גדולה מדי: "ונברכו בך כל משפחות האדמה". אבל הוא לא הקים תנועה ולא כתב ספר. הוא פתח אוהל, האכיל עובדי אורח, ולימד אנשים לשאול. הגדולה הזאת נבנתה מפעולות קטנות בגודל של יום רגיל.

ובזה בדיוק הכוח של הפרשה הזאת עבורנו. אף אחד לא מבקש מכם לעזוב מחר את הבית. מבקשים מכם לזהות מקום אחד בחיים שאתם מחזיקים רק מתוך הרגל – ולזוז שם סנטימטר. הצעד הראשון הוא זה שמשנה את הכול, לא האחרון.

וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל... וְנִבְרַכְּךָ בְּכָל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה.

בראשית י"ב, ב'–ג' · ההבטחה ניתנת אחרי היציאה, לא לפני

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין עצמך · אבות ד', ט"ז

החיים כמסדרון, לא כחדר המתנה

קל להעביר שנים בתחושה שהחיים ה"אמיתיים" עוד לא התחילו – שהם ממתנים אחרי הלימודים, אחרי שהילדים יגדלו, אחרי הפנסיה. משנה אחת מזכירה שהמסדרון הזה הוא כל הסיפור. מי שמפנים אותה מפסיק לחכות ומתחיל לחיות.

התקו עֲצָמָה בְּפִרוּזָדוֹר – כְּדִי שֶׁתִּכְנַס לְטָרְקֵלִיו.

אבות ד', ט"ז · רבי יעקב

לקחת מזה: חשבו על דבר אחד שאתם שומרים ל"שלב הבא" בחיים – תחביב, קשר, חוויה, מעשה. עשו ממנו השבוע חלק קטן כבר עכשיו, בתוך התקופה ה"זמנית" הזאת. שימו לב שלא היה צריך לחכות לטרקלין – המסדרון תמיד היה מספיק.

בקרו באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה